

ABD'nin TÜRK ORDUSU DüşMANLIğI: TEHDİTTEN SİLAH ÇEKMEYE

Erdem YÜKSEL

Bu eser
<http://genclikcephesi.blogspot.com>
tarafından yayınlanmaktadır.

ABD'nin TÜRK ORDUSU DÜŞMANLIĞI: TEHDİTTEN SİLAH ÇEKMEYE

Teori dergisinin Nisan 1998 tarihli 99. sayısında yayımlanan "ABD Belgelerinde Türk Ordusu" başlıklı yazı¹, ABD'nin Türk ordusuna bakışının, Körfez Savaşı'ndan sonra adım adım "müttefiklik"ten "hizaya getirilecek" kuvvet doğrultusunda değiştiğini inceliyordu. Bu süreci özetle yeniden hatırlatacağız.

Gelinen noktada, artık ABD'nin Türk ordusunu "düşman" kapsamında gördüğünü saptamak, eğer olguları yok-saymayacaksa bir kaçınılmazlıktır, öyle ya, ABD Irak'ta, bir vatanını savunma mücadelesi veren Iraklıların başına çuval geçirip kafasına silah dayamaktadır, bir de Süleymaniye'deki özel Türk birliğine aynı muameleyi göstermiştir. Tıpkı 1975 öncesinde Vietkong gerillalarına ve milli kurtuluş mücadelesi veren Laos ve Kamboçyalılara yaptığı gibi.

Ertuğrul Özkök'ün başında bulunduğu Hürriyet gazetesi her ne kadar Süleymaniye olayını "kendini bilmez" Albay William Mayville'in bir eylemi olarak göstermişse² de, Türk birliğine saldırının doğrudan Pentagon'da (ABD Savunma Bakanlığı) kararlaştırıldığını bizzat Pentagon'un başındaki Donald Rumsfeld açıkladı. Ayrıntısına gireceğiz.

Şimdi biraz gerilere gidelim ve TSK'nin ABD'nin gözünde nasıl "hizaya getirilmesi gereken" ve arkasından düşman kuvvet olduğunu Amerikan kaynaklarından izleyelim.

1. YENİ AMERİKAN STRATEJİSİ VE TÜRKİYE'YE YENİ ROL

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından ve Varşova Paktı'nın tarihe karışmasından sonra, ABD stratejisinin dayandırıldığı "Avrupa'ya yönelik tehdit" ortadan kalkmış oldu. Sovyet tehdidi gerekçesiyle ABD'nin öncülüğünü kabul eden Batı ittifakı parçalandı. İki Almanya birleşti. Merkezinde Almanya'nın bulunduğu Avrupa, ayrı bir kutup olarak ortaya çıktı. Ekonomik alanda zaten ABD'yi tehdit eder duruma gelen Japonya da, bu konumuna

¹ Bu yazının biraz daha genişletilmiş bir hali 18 Mart 1998'den başlayarak Cumhuriyet gazetesinde dizi olarak yayımlanmıştır.

² Hürriyet, 5 Temmuz 2003. Ancak, yeminli ABD kalemi Cengiz Çandar, Temmuz başlarında Ilıcakların Tercüman'ında yayınladığı "Albay" başlıklı yazısında, Albay Mayville'in Türk Özel Kuvvetleri'ni suçlayan ve Amerikalıların Türk Özel Kuvvetleri'ne ne kadar sabırlı davrandığına ilişkin açıklamalarına yer veriyor. Yazıdaki şu satırlar ayrıca dikkat çekici: "Amerika'nın savaş öncesi ve savaş sırasında Türkiye ile arasında ortaya çıkan 'uyumsuzluğun' Irak'ta faturasının Türkmenlere çıktığında ve çıkarıldığında mutabık kalıyoruz."

dayanarak daha bağımsız hareket etmeye başladı. Rusya, ekonomik bakımdan sıkıntılı bir dönemden geçiyor olsa da, hâlâ dünyanın ikinci büyük askeri gücü olma konumunu sürdürüyor. Ayrıca ekonomisini toparlamasını sağlayacak yedeklere sahip. En önemlisi Çin Halk Cumhuriyeti, 2010'larda ABD'ye yetişeceği öngörülen ekonomik gelişme temposuyla, artık ABD'nin stratejik rakibi olarak görülüyor. Kısaca, çok kutuplu bir dünya tablosu belirmekteydi.

Bu arada eskiden Sovyetler Birliği'nin denetlediği Doğu Avrupa'dan Orta Asya içlerine kadar uzanan geniş bir alan, rekabetin odağı haline geldi. ABD stratejisi, artık dünya petrol ve doğal gaz yedeklerinin bulunduğu Orta Asya'da odaklanıyordu. Orta Asya aynı zamanda ABD'nin 21. yüzyıldaki rakibi Çin ile Çin'in olası müttefiki Rusya arasındaki bölgeydi. Kafkaslar ve Orta Doğu ise, Orta Asya'nın kanatları idi.

Öte yandan ABD ekonomisi çöküş sürecine girmiş bulunuyor. Kongre tutanaklarına göre, ABD'nin toplam dış borcu 8 trilyon dolara ulaşmış durumda. Geçen yılki ödemeler dengesi açığı 450 milyar dolar, bütçe açığı ise 360 milyar doları aşıyor. Irak'a haftada akıtılan 1 milyar dolar, ekonomi üzerindeki yükü daha da ağırlaştırmaktadır.

ABD'nin ekonomik çöküşü önleyecek hiçbir aracı yok. Açıklarını kapatmak için dışarıya satabileceği dolardan başka mal kalmamıştır. Ekonomi, yaklaşık 10 yıldan beri mali operasyonlar ve dolar satışıyla döndürülmektedir. Euro'nun yükselişi, bu araçları da ABD'nin elinden almaktadır.

Bu tablo, ABD'ye askeri gücüne dayanarak ve nükleer silahların kullanılabileceği dünya savaşı da dahil her türlü çılgınlığa başvurarak, dünyanın tamamına hakim olma seçeneğinden başka bir yol bırakmıyor. Elbette stratejisi başarısız olacak ve hemen hemen bütün dünyayı karşısına alan ABD yenilecektir. Öyle de olsa, stratejisini ve bu strateji çerçevesinde Türkiye'ye biçilen rolü bilmek, ABD'nin gelecekteki saldırılarını öngörmek için zorunludur.

Yeni Amerikan stratejisi

Yeni ABD stratejisi, Kafkaslar, Orta Asya, Ortadoğu ve Balkanlar'ın denetimi üzerine kurulu. ABD, bu bölgeye "Merkez Bölge" adını veriyor ve kontrolünü, Merkezi Komutanlık adında karargâhı Florida'daki Mc Dill Hava Üssü'nde bulunan özel bir askeri güce vermiş bulunuyor. Merkezi Komutanlık'ın sorumluluk alanına Mısır, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Katar, Kuveyt, Yemen, Umman, Irak, İran, Ürdün, Sudan, Eritre, Etyopya, Kenya, Somali, Cibuti, Afganistan, Pakistan, Eritre, Kızıl Deniz, Basra Körfezi, Aden Körfezi ve Umman Körfezi giriyor.

Komutanlığın ilgi alanını ise İsrail, Lübnan, Suriye, Türkiye, Hindistan, Libya, Çad, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Tacikistan, Kırgızistan, Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan oluşturuyor. Etnik, dini ve kültürel çatışmaların en yoğun olduğu bu bölgeye "kriz bölgeleri" ya da "kaos coğrafyası" deniliyor.

"Merkez Bölge hayati önemde"

ABD Merkezi Komutanlık eski Komutanı General Joseph P. Hoar, Amerikan Kongresi'ne sunduğu 1994 Yılı Durum Raporu'na³ yazdığı giriş yazısında, "Dünya ekonomisinin petrole ve petrolün taşındığı stratejik su yollarına bağımlılığı arttıkça, Merkezi Komutanlık'ın sorumluluk alanının önemi de artıyor" diyor. Hoar'ın giriş yazısı şu cümlelerle bitiyor:

"Merkez bölge, geçen yıl olduğu kadar değişken ve bölgede ABD'nin hayati çıkarları düzenli olarak tehdit edildi. Buna bağlı olarak istikrar taahhüdümüz güçlü kalmalıdır. Dostlarımızın savunma ihtiyaçlarına katkıda bulunma gönüllülüğümüzü ve kararlılığımızı, öncü askeri varlığımız, ortak tatbikatlar ve güvenlik yardımları aracılığıyla gösteririz. Sadece böylesi aktif yüklenimlerle, hayati önemdeki bu bölgenin güvenliğini olumlu yönde etkilemeyi sürdürebiliriz."

General Hoar, Merkezi Komutanlık sorumluluk alanına giren ülkelerin ABD planları doğrultusunda hareket etmesinde, bu ülkelerin askeri yetkilileriyle kurulan iyi ilişkilerin önemli rol oynadığını belirtiyor. Askeri eğitim programları çerçevesinde bu ülkelere ABD'ye daha çok subay çağrılmasını istiyor.

Yine petrol

General Hoar'ın da ifade ettiği gibi, ABD'nin "kriz bölgelerini" yeni stratejisinin merkezine koymasının birinci nedeni, petrol ve petrol taşımacılığının yapıldığı su yolları. Ortadoğu ve Orta Asya'daki petrol, bilinen dünya petrol rezervlerinin yüzde 65'ten fazlasını oluşturuyor. Öte yandan dünyadaki diğer petrol kaynaklarının yakın zamanda tükeneceği, oysa Orta Asya ve Ortadoğu petrollerinin 50–80 yıl dayanacağı hesaplanıyor.

ABD Adalet eski Bakanı Ramsey Clark, Amerikan ekonomisinin her yıl giderek daha fazla Ortadoğu petrolü tükettiğini açıklamıştı.⁴ Batı Avrupa ve Japon ekonomileri ise zaten bu petrole bağımlı. ABD bölgedeki nüfuzunu koruyarak kendi petrol gereksinimini güvence altına almak istiyor. Böylece rakipleri Almanya ve Japonya'nın enerji vanasını da elinin altında tutacaktır.

Çin ve Rusya'ya karşı elverişli konumlanma ihtiyacı

İkinci neden ise, stratejik düşman olarak belirlediği Çin ve Rusya'ya karşı elverişli konumda bulunmaktır. Dünya ekonomisinin ağırlık merkezi Pasifik'e kaymış bulunuyor. Dünya ticaretinin yarısı, şimdiden Batı Pasifik'te yapılmaktadır. 20 yıla yakın süredir üst üste yüzde 10'lar dolayında büyüme gerçekleştiren Çin Halk Cumhuriyeti, 2010 yılında dünyanın üç büyük ekonomisinden biri olma yolundadır. ABD'ye korkulu rüyalar gördüren süreç budur. Bu veriler, ABD'nin Çin'in yükselişini baltalama ihtiyacının ne kadar önemli olduğunu gösteriyor.

³ United States Central Command 1994 Posture Statement, Presented to the 103rd Congress by General Joseph P. Hoar, Commander in Chief, United States Central Command.

⁴ "Ordu nereye", 2000'e Doğru, 11 Ağustos 1991, sayı 24.

Öte yandan ABD ile Rusya arasındaki rekabet de yeniden keskinleşmektedir. 1990'da Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bir süre ABD'ye teslimiyetçi politikalar izleyen Rusya, Vladimir Putin'in iktidara gelmesinden önce cephesini yeniden ABD'ye dönmeye başladı. 1996 yılında Şanghay Beşlisi'nin oluşması, bu süreci hızlandırdı ve 2001 yılında Şanghay Beşlisi'nin Şanghay İşbirliği Örgütü'ne dönüşmesiyle birlikte ABD-Rusya çelişmesi daha da derinleşti. Irak'ı işgal harekâtıyla birlikte, Avrasya'nın batı kanadında Rusya'nın yanı sıra Fransa ve Almanya'nın da içinde bulunduğu, ABD karşıtı ittifak sistemi ortaya çıktı. Doğu kanadındaki Şanghay İşbirliği Örgütü'nü de hesaba katarsanız, şimdiden Avrasya'da muazzam büyüklükte güç yığmağı oluşmuştur.

Bu yığmağa Hindistan da katıldı. Geçen Nisan ayında Hindistan ve Rusya, Umman Denizi'nde, tam da Diego Garcia adasında üslenen ABD B-52 ağır bombardıman uçaklarının Irak'ı bombardıman rotası üzerinde, denizden havaya füzelerin de denendiği ortak bir tatbikat yaptılar. Tatbikata Fransa da gözlemci olarak katıldı.

Türkiye'nin stratejik konumu

Yeni ABD stratejisi içinde Türkiye'ye verilen rol nedir? Bunu anlamak için, Amerikan belgelerine ve kaynaklarına başvuracağız.

Stratejik İncelemeler Enstitüsü ve ABD Savaş Okulu tarafından 3 Aralık 1993'te yayınlanan rapor, Uluslararası Sorunların Kavşağında Türkiye'nin Stratejik Konumu başlığını taşıyor.⁵

Rapordan yapacağımız uzunca alıntıda, Türkiye'nin çıkmazda olduğu öne sürülerek, şöyle deniyor:

"Türkiye sınır anlaşmazlıklarını çözmek isterse, NATO, buralarda müttefikini desteklemekte tereddüt eder. Ama Türkiye NATO'dan sınırlarında kaynayan istikrarsızlığa karşı güvenliği sağlamasını şiddetle ister. Bu verili koşullarda, Türkiye, çıkış yolu bulmak için en mantıklı yolun ABD ile ikili ilişkilerin gelişmesinden geçtiğini görecektir. ABD ile yakın güvenlik ve işbirliği, Türklerin birçok bakımdan istemediği bir şeyse de, NATO veya BAB desteğinden yoksunluğa denge sağlar. Avrupa güvenlik örgütleri Türkiye'nin beklentilerini karşılamazken, ABD, Türkiye'nin güvenliğini sağlamanın yükünü büyük ölçüde taşıyabilir. ABD bu bedeli ödemekte isteksizlik gösterirse, Türkiye sırtını Avrupa'ya döner ve bütün enerjisini Ortadoğu ve Orta Asya'ya odaklar. Bu ise Batı için büyük kayıp olacaktır."

ABD'ye göre Türkiye üzerindeki tehdit

Rapor, Türkiye'nin kendi inisiyatifini kullanarak komşuları ve Türk cumhuriyetleriyle iyi ilişkiler kurmasına ABD'nin karşı olduğunu gösteriyor. "Türkiye'nin çıkmazının kaynağı" bu bakış açısıyla tanımlanıyor: "Doğu ve güneydoğusundaki güvenlik sorunu" ile ABD Dışişleri Bakanı Warren Christopher'ın işaret ettiği "kötü komşular." Rapor, daha da ileri giderek, "Türkiye'ye tehdit Ortadoğu'dan geliyor" görüşünü ileri sürüyor. Turgut Özal da Irak'a karşı kuzey cephesini açmaya çalışırken Irak'ın Türkiye'yi tehdit ettiğini öne sürmüştü.

⁵ Raporun geniş bir özeti için bkz günlük Aydınlık, 12 Mart 1994 ve sonrası.

Pentagon raporunun bu saptırmaya neden başvurduğu ise, sonraki satırlarda açıklığa kavuşuyor. ABD'nin Türkiye için tasarladığı rol şöyle ifade ediliyor:

"ABD ve Türkiye'nin Kafkasya, Orta Asya ve Ortadoğu'da paralel çıkarları vardır. Türkiye buralardaki etkisini ABD adına kullanması karşılığında Avrupa hedefleri için ABD desteği alabilir... Türkiye ABD'den AB'ye veya BAB'a tam üyelik için müttefiklerine baskı yapmasını isteyebilir. Karşılığında Avrupa dışında ABD politikalarına destek verebilir. (ABD'nin İncirlik'i kullanması, Çöl Kalkanı-Çöl Fırtınası gibi operasyonlarda destek veya İran ve Suriye'ye karşı gövde gösterisi gibi.)"

"Türkiye ya büyüyecek ya küçülecek"

ABD, Türkiye'ye bu rolü kabul ettirmek için tertiplere girişti. ABD'nin, raporda "güvenlik sorunu" diye tanımladığı Kürt sorununu, stratejisinin göbeğine oturttuğu ortaya çıkmış bulunuyor. PKK de Kürt sorununu "uluslararasılaştırma" çizgisi izleyerek ABD'nin politikasına hizmet etmiştir. ABD'nin Kürt sorunundaki yerini, gizli görüşmeleri belgeleyen Genelkurmay istihbarat raporları bütün açıklığıyla saptıyor.⁶ CIA Başkanı John Deutch başkanlığında bir ABD heyetinin 25 Temmuz 1995 yılında Ankara'ya yaptığı gizli ziyaretin perde arkasını açıklayan bu raporlar, Kürt planının artık sadece Pentagon tarafından değil, Amerikan yönetiminin bütününden desteklendiğini kanıtlıyor.

Kuzey Körfez İşleri İstasyon Şefi Robert Deutsch başkanlığındaki Amerikan heyetiyle yapılan bir başka gizli görüşmeye ilişkin istihbarat raporuna göre, ABD, "Kürtlerle federasyon kurma" planını kabul etmediği takdirde, Türkiye'nin parçalanacağı tehdidinde bulundu ve masaya "parçalanmış" Türkiye'nin haritasını koydu. ABD'ye yakınlığıyla tanınan Sabah gazetesi köşe yazarı Cengiz Çandar da, Türkiye "ya büyüyecek ya küçülecek" diye yazdı.⁷ ABD planını seslendiren Çandar'a göre, Türkiye Kuzey Irak'a doğru büyümeyi kabul etmezse, küçülecekti. Başka deyişle ya Türkiye Kürdistan'ı himaye altına alacaktı, ya da Kürdistan Türkiye'nin bir bölümünü de kapsayarak kurulacaktı.

ABD, önceleri sadece görüşme masalarında ortaya çıkardığı ya da Cengiz Çandar gibi sözcüleri aracılığıyla piyasaya sürdüğü "küçülmüş" Türkiye haritası işini, sonraları daha da ileri götürdü. Aydınlık dergisi, CIA'ya bağlı internet sitelerinde bu haritaların çeşitli örneklerinin nasıl yaygınlaştırıldığını haber yaptı.⁸ Hatta bu harita, Kuzey Irak'ta kukla devletin okuttuğu Arapça Yurttaşlık Bilgisi (El Vataniy-yet El Terbiyyet) kitaplarına kadar girdi. CIA ajanlarının hazırladığı "Denizden Denize Kürdistan" haritası, Mersin, Adana, Sivas ve Erzurum'u içine alıyor.

2. ÇELİK HAREKÂTI ABD'YE DARBE VURDU

TSK, Körfez Savaşı'ndan sonra, ABD'nin Türkiye'yi "taşeronlaştırma" dayatmalarını ve bu dayatmalara direnci kırmak için Güneydoğu'yu da içine alarak Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti

⁶ Bkz. Hasan Böğün, agy. Teori, Nisan 1998.

⁷ Cengiz Çandar, Sabah, 25 Mart 1995.

⁸ Aydınlık, 26 Ağustos 2001, sayı 37/736.

kurma çabalarını, Kıbrıs ve Ege'de giriştiği provokasyonları saptadı. Bu saptamalar, Genelkurmay istihbarat raporlarına da yansımıştır.⁹

Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Eşref Bitlis, ABD'nin Kürt devleti kurma çabalarına karşı koyuyordu. Kürt planı, ABD'nin, Türkiye'yi zayıf ve dolayısıyla kendine muhtaç durumda tutarak kriz bölgelerine sürme kozuydu. Orgeneral Bitlis, Amerikan planının önlenebilmesi için Türkiye'nin Kuzey Irak'taki Kürt örgütleriyle Irak yönetimini uzlaştırması gerektiğini düşünüyor ve bu yönde girişimlerde bulunuyordu. Irak Kürdistan Demokrat Partisi lideri Mesut Barzani ile Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'in 1992'deki görüşmesi, Bitlis'in bu girişimleri üzerine gerçekleşmişti. Görüşmede anlaşmaya varılmış, ancak ABD tehdit edince Barzani vazgeçmişti.

Orgeneral Eşref Bitlis, Kürt devletinin güvencesi sayılan Çekiç Güç'e de karşıydı. Bölgedeki komploların kaynağı olarak gördüğü Çekiç Güç'le PKK arasındaki ilişkileri belirlemiş ve bir rapor halinde dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a sunmuştu. Bu yüzden 17 Ocak 1992 günü helikopteri Çekiç Güç uçakları tarafından taciz edilerek inişe zorlanmıştı.

Bitlis Planı devrede

1995 Mart'ında, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kuzey Irak'a düzenlediği sınır ötesi harekât, Türkiye-ABD ilişkilerinde dönüm noktası oldu. ABD ile Genelkurmay arasında bir "hamle-karşı hamle" dönemi başladı.

Doğan Güreş'in Genelkurmay Başkanlığı döneminde gözardı edilen Eşref Bitlis'in planının yeniden benimsendiği görülüyordu. Nitekim ABD Genelkurmay Başkanlığı yayın organı Joint Forces Quarterly, o günlerde "Türk ordusuna dikkat" çekti. Dergide yer alan Jed C. Snyder imzalı "Türkiye'nin daha büyük bir Ortadoğu'daki rolü" başlıklı makalede, Türk ordusunun önümüzdeki dönemde Türkiye-ABD ilişkilerinde olumsuz rol oynayacağı belirtiliyordu. Makalede ordu için şu yorum yapılmıştı:

"Siyasette etkin rol oynayan askerler ve siyasal liderlerin artan öfkesi, ABD-Türkiye ilişkilerinin temelini oluşturan karşılıklı savunma anlaşmalarının yenilenmesi konusundaki ABD çabalarını güçleştireceğe benziyor."¹⁰

Harekâtla gelen bunalım

ABD, Kuzey Irak harekâtına tepkisini, "Bir an önce çekilin" ultimatoyuyla gösterdi. Dışişleri Bakanlığı, ultimatoyu "Biz sizin yüzünüzden Kuzey Irak'tayız. Buna sebep sizin yerleştirdiğiniz Çekiç Güç'tür" diye yanıtladı. ABD, harekâtın durdurulmasını sağlamak amacıyla baskı yapmış, ancak Dışişleri'nin ultimatoyuyla karşılaşmıştı. Peki, ABD kollarını kavuşturup oturacak mıydı?

Sabah yazarı Cengiz Çandar'ın satırları, ABD'nin "kendi nüfuz alanına Türkiye'nin girmesini" kabul edemeyeceğini yansıtıyordu:

⁹ Bkz. Hasan Böğün, agy, Teori, Nisan 1998.

¹⁰ Joint Forces Quarterly, yaz 1995.

"Erdal İnönü'nün tam da şu sıralar Dışişleri Bakanlığı koltuğuna oturtulmasıyla, Kuzey Irak'ta olup biten, 'Kuzey Irak'ı Saddam'a hediye operasyonu' olarak değerlendirilebilir mi? Hayır, Erdal İnönü'den önümüzdeki dönemde 'Saddamcı' tavırlar beklenemez. Gelelim Kuzey Irak operasyonuna... Buna karar veren askeri idarenin (Tansu Çiller'in 'Ben karar verdim' demesini, başka türlü açıklayamayacağı için normal karşılıyor ve üzerinde durmuyoruz) ve dolayısıyla Türkiye'nin iki hedefi var: 1. Taktik planda PKK'ya ağır darbe vurmak, lojistik imkânlarını tahrip etmek. 2. Stratejik planda, bölgedeki statükonun kabul edilmezliğini ortaya koymak. İkinci amaçtan sonuç alınması, Amerikan tavrı yakından incelendiğinde neredeyse imkânsızdır. Celal Talabani'ye dokunulması, yani operasyonun 'Saddam'la ittifak' boyutuna taşınması yasaktır."¹¹

Obrad Kesic: Türkiye parçalanacak

Çandar, bu "yasağın" delinmesi durumunda ABD'nin Türkiye için düşündüğü cezayı da şu satırlarla açıklıyordu:

"Defalarca, 'Türkiye ya büyür ya küçülür. Böyle kalamaz. Bir tek böyle kalması imkânsız' diye yazdık. Türkiye ya beşeri sınırlarına kadar uzayacak, ya da beşeri sınırlarına kadar çekilecek... Yani ya bundan sonra Kuzey Irak Türkiye'den sorulur, Türkiye büyür. Veya Türkiye, Kürtler olmadan sadece Türk beşeri sınırına çekilir. Bu küçülmedir."¹²

Esasen, ABD kaynakları Çandar'ın dile getirdiği tehdidi çok daha önce açıklamışlardı. ABD Dışişleri Bakanlığı ile CIA'ya yakın çevrelerin yayın organı Mediterranean Quarterly adlı dergide, Obrad Kesic imzasıyla, "Amerikan-Türk ilişkileri yol ayrımında" başlıklı bir inceleme yayınlandı. "Türkiye'nin haddini aştığı", "ABD'nin sabrının taşabileceği" ifadelerinin yer aldığı yazıda, "Türkiye'nin istikrarlılığı daha da ağırlaşabilir. Amerikan istihbarat çevreleri, resmi olmayan değerlendirmelerinde, Kürtlerle uzlaşmaması halinde, yeniden canlanan ve birleşen bir Kürt hareketi, ekonomik durgunluk nedeniyle kitlelerin huzursuzluğunun artması ve İslamcı kökten dinci tepki sonucu Türkiye'nin parçalanacağını öngördüler" deniliyor.

Washington'daki Mediterranean Affairs Şirketi tarafından yılda dört kez yayınlanan derginin 1995 kış sayısında yer alan Kesic'in makalesinden bazı bölümleri, ABD'nin tutumunu açıklayıcı olması nedeniyle aynen aktarıyoruz:

"ABD Dışişleri Bakanı Warren Christopher, 30 Eylül 1994'te Türkiye'ye, temel insan hakları konusundaki taahhüt ve sorumluluğuna rağmen, Kürt ayrılıkçılara karşı savaşı sürdürmemesi uyarısında bulundu. Bu olay, Amerikan-Türk ilişkilerini belirsizliğe ve soğukluğa iten değişikliklerin yaşandığına ilişkin işaretler veren bir dizi gelişmenin kamuoyuna en açık şekilde yansımış olanıdır.

"Kürt sorunu, Amerikan-Türk ilişkilerinin hızla bir yol ayrımına yaklaştığının en açık belirtisidir. Hem Türk hem Amerikan yetkililer, karşılıklı bir dizi gerçekleşmeyen beklentiden dolayı duydukları rahatsızlığı dile getirmektedirler.

"Son üç ABD yönetiminin dış politika belirleyicileri, Türkiye'yi, birçok jeostratejik çıkarın merkezi olarak belirledi. Soğuk Savaş sonrası dönemde Türkiye için öncelikli olarak

¹¹ Cengiz Çandar, Sabah, 28 Mart 1995.

¹² Cengiz Çandar, Sabah, 25 Mart 1995.

öngörülen rol, İran'ın İslami teokratik hükümet modeline laikliğiyle engel oluşturmaya idi. Türkiye'nin coğrafi konumu, nüfuzunu üç ayrı bölgeye yaymaya imkân verdi: Ortadoğu, yeni bağımsız cumhuriyetler ve Balkanlar.

"Amerikalılar, ABD'nin bu üç bölgeyle ilgili olarak Türkiye'den beklediklerinin hiçbirinin gerçekleşmemesi sonucu, iki ülke arasındaki özel ilişkinin sürdürülmesine Türkiye'nin bağlılığını sorgulamaya başladılar. Bu, Türkiye'nin jeostratejik rolünün, ülke ekonomisinin ve ülkedeki siyasal durumun çok daha eleştirici bir bakış açısıyla incelenmesine yol açtı.

"Amerikan istihbarat çevreleri, resmi olmayan değerlendirmelerinde, Kürtlerle uzlaşmaması halinde, yeniden canlanan ve birleşen bir Kürt hareketi, ekonomik durgunluk nedeniyle kitlelerin huzursuzluğunun artması ve İslamcı kökten dinci tepki sonucu Türkiye'nin parçalanacağını öngördüler. Kürt sorunu nedeniyle ortaya çıkan bölünmeler açık hale gelmiş ve sorunlar yaratmaya başlamıştır.

"ABD'den gelen eleştiriler, Türklerin, Amerikalıların Türkiye'nin işlerine fazla karışmalarından dolayı duydukları kızgınlığı artırdı; Türk hükümetinin tepkisine neden oldu ve Amerika'nın önemli gördüğü dış politika konularında, Türkiye'nin haddini aşma arzusunun katkıda bulundu.

"Türk hükümeti bölgesel konularda genellikle Amerikan çıkarlarına ters düşer biçimde kendi yönünü tayin etmeyi sürdürdükçe, ABD ile Türkiye arasındaki ilişkiler bozulmaya devam edecektir. Çiller hükümeti, toprak kaybetmekten ve kontrol altına alınamayacak milliyetçi tepkiden çekindiği için, Kürt sorunu konusunda izlediği yolda bir değişiklik yapmaya isteksizdir. Uzlaşmaz tutum, Türkiye'nin siyasal ve sosyal bunalımlarını artırmayı sürdürecektir.

"Amerika'nın sabrı tükenebilir. Bunlar, Türkiye'nin istikrarsız durumunu daha da ağırlaştırabilir. Kesin olan bir şey var: Irak'a karşı uluslararası koalisyonun yanında yer alınarak Özal tarafından başlatılan ABD-Türkiye balayı dönemi sona ermiştir."¹³

'Türkiye Çekiç Güç'ü dağıttı'

ABD Genelkurmay Başkanlığı'nın yayın organı Joint Forces Quarterly'nin (JFQ) 96-97 Kış sayısında, 1995 Mart'ında Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kuzey Irak'a düzenlediği Çelik Harekâtı'nın, Çekiç Güç'ün başarısızlığına neden olduğu değerlendirmesi yapıldı. Amerikan Hava Kuvvetleri Akademisi öğretim görevlisi Yüzbaşı Steven R. Drago, JFQ'da yayınlanan "Ortak doktrin ve soğuk savaş sonrası askeri müdahale" başlıklı yazısında, TSK'nın Kuzey Irak harekâtını "bağımsız askeri eylem" olarak niteledi. Çekiç Güç'te görev yapan Drago, ABD'nin soğuk savaş sonrası askeri operasyonlarda karşılaştığı zorlukları incelerken, Çekiç Güç ve Türkiye ile ilgili olarak şunları yazdı:

"Provide Comfort (Huzur Operasyonu-Çekiç Güç), birleşik ve çok uluslu büyük bir başarı olarak başladı fakat daha sonra çok büyük bir başarısızlığa dönüştü. Nisan 1991'de başlayan birleşik harekâtta, yedi ülkenin kuvvetleri, Irak'tan Türkiye'nin güneydoğusuna kaçan Kürt sığınmacıları korumak için biraraya getirilmişti. Üç yıl sonra, Amerikan kuvvetleri Kürtleri Irak'a karşı koruma çabası verirken, Türkiye Kürt terörizmine karşı bir askeri sefer

¹³ Mediterranean Quarterly, kış 1995.

düzenledi. Bu bağımsız askeri harekât, çok uluslu bir askeri operasyon olan Çekiç Güç'ün birliğini bozdu. Harekât, şimdilerde kimi ABD birlikleri tarafından da 'huzursuzluk operasyonu' diye anılmaya başlanan çok uluslu Çekiç Güç operasyonunun başarıyla sonuçlanmasını tehdit ediyordu."¹⁴

CIA harekâtı bozguna uğradı

ABD'nin Çelik Harekâtı'ndan sonra Kuzey Irak'ta yediği darbeyi, ABD yönetim çevrelerine yakınlığıyla bilinen Washington Post 26 Haziran 1997 tarihinde üst düzey bir CIA ajanının açıklamalarıyla yansıttı. Kuzey Irak'ta görev yapan ajan Warren Marik, Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'e yönelik ABD komplosu hakkında ayrıntılı bilgiler verdi. Marik'in de içinde yer aldığı Kuzey Irak komplosu CIA'nın 1990'lı yıllardaki en büyük operasyonu olarak niteleniyor.

Marik'in açıklamalarında en çarpıcı bölüm, CIA'nın 1995 Mart'ında giriştiği operasyonun başarısızlığa uğrayışını anlattığı bölüm. Örtülü operasyonlarda görevi sürdüğü için adı belirtilmeyen Bob kod adlı Irak Operasyon Grubu'ndan sorumlu CIA başkan yardımcısının hazırladığı planla, Saddam Hüseyin'e çok önemli bir darbe vurulması hedefleniyor. 100 milyon dolar harcanan operasyonun belirlenen tarihi 4 Mart 1995, kod adı ise "Bob". Operasyonda Bob ve Marik'ten başka ABD Senatosu İstihbarat Komitesi'nin iki görevlisi de var.

Irak ordusundan kaçıp ABD kuvvetlerine iltihak eden General Vefik Samarrayi'nin Washington Post'a yaptığı açıklamaya göre plan şöyleydi: Musul ve Kerkük'teki Irak garnizonlarına, 20 bin peşmerge, 1000 Irak Ulusal Kongresi askeri ve 1000 Irak Komünist Partisi taraftarıyla General Sammarayı'nın komutasında büyük bir saldırı yapılacaktı. Irak Ulusal Kongresi Başkanı Ahmet Çelebi, saldırının, Irak'ın geri çekilmesini sağlamayı ve Irak yönetimine kendi birliklerinin savaşılamayacağını göstermeyi amaçladığını belirtiyordu. Saldırı, CIA radyo ve televizyon yayınlarıyla moralleri bozulan Irak askerlerinin kaçmasına ve Irak ordusunun dağılmasına neden olacaktı. Saf değiştiren askerlerin de desteğiyle Saddam Hüseyin yönetimi devrilecekti.

Marik'in belirttiğine göre, "Bob" planı Irak yönetimi tarafından öğrenilince, 3 Mart 1995'te Bob, Çelebi'ye ve Kürt gruplara, "Biz operasyondan çekiliyoruz, başımızın çaresine bakın" diye haber gönderdi. Marik, buna kızan Kürdistan Demokrat Partisi lideri Mesut Barzani'nin Irak ordusuna karşı savaşılamayacağını açıkladığını ve saldırının yapılamadığını söylüyor. Marik, Barzani'nin 1996 yazında Saddam Hüseyin yönetimiyle işbirliğine girmesi sonucunda, Çekiç Güç'ün ve onlarca CIA ajanıyla birlikte 7500 CIA peşmergesinin bölgeden tasını tarağını toplayıp kaçmak zorunda kaldığını belirtiyor.¹⁵

"Bob" operasyonunu başlamadan önleyen Türkiye'nin Şubat sonu-Mart başında Kuzey Irak'ta başlattığı Çelik Harekâtı'nın hemen öncesinde ilginç bir başka tarih çakışması daha var. CIA şefi Bob'un Ahmet Çelebi ve diğer muhaliflere operasyondan vazgeçtikleri haberini gönderdiği 3 Mart'tan bir gün sonra, dönemin Jandarma Asayiş Kolordu Komutanı Korgeneral Hasan Kundakçı ile Mesud Barzani Silopi'de buluştu. Marik de zaten operasyonun başarısızlığa uğramasında en büyük payın Barzani'ye ait olduğunu söylüyor.

Pentagon'dan "Türkiye'nin geleceği" planı

¹⁴ Joint Forces Quarterly, kış 1997.

¹⁵ Washington Post, 26 Haziran 1997.

9 Aralık 1996'da Wirginia'da bir konferans yapıldı.¹⁶ ABD Savunma Bakanlığı Pentagon'un sağladığı parayla The Strategic Assessment Center of Science Applications International Corporation (SAIC) adlı kuruluş tarafından düzenlenen konferansta, Türkiye'nin 2020 yılına kadarki geleceği konuşuldu. Konferans bildirileri, SAIC tarafından Mayıs ayında Türkiye'nin Geleceği Konferansı Sonuç Raporu başlığıyla yayınlandı.

Raporda, Pentagon konferansının katılımcıları şöyle tanıtılıyor:

CIA Ulusal İstihbarat Konseyi Avrupa Dairesi'nden Dana Bauer, CIA Ulusal İstihbarat Konseyi eski Başkan Yardımcısı Graham Fuller, ABD Dışişleri Bakanlığı Güney Asya ve Yakın Doğu Dairesi'nde 20 yıl çalıştıktan sonra emekli olan ve Türkiye üzerine çok sayıda kitap yazan George Harris, 1958-59 ve 1974-77 yıllarında iki dönem Ankara'daki ABD Büyükelçiliği'nde görev yapan CIA eski İstasyon Şefi Paul Henze, SAIC'ten George Kraus, Jr., Pentagon'dan Dmitry Ponomareff, Rusya uzmanı ve George Washington Üniversitesi öğretim görevlisi Peter Reddaway, Pentagon Siyaset Planlama Dairesi'nden Harold Rhode, John Hopkins Üniversitesi Orta Asya Enstitüsü Başkanı S. Frederick Starr ve Radio Liberty eski Müdürü SAIC mensubu S. Enders Wimbush.

Katılımcıların kişiliği, konferans sonrasında yayınlanan raporun ABD yönetiminin resmi görüşlerini ve önümüzdeki 25 yıl boyunca izlenecek Türkiye politikalarını yansıttığını gösteriyor.

"Şeriat tehlikesi yok"

Şeriatçıların adım adım ele geçirdikleri mevzilerde laik Cumhuriyet'le örtülü bir hesaplasmaya girdiği ve ordunun savunma stratejisinin birinci sırasına irtica tehlikesinin yerleştiği bir sırada, rapor, Türkiye'de İslam tehlikesi bulunmadığını belirtiyor. Sadece ekonominin büyük ölçüde kötüleşmesi durumunda köktenci İslamcı hareketlerin güçleneceği öne sürülen raporda şöyle deniliyor:

"Şimdiki İslamcılaşıma, taşradan kente göçenlerin köylerde yaptıkları ibadetleri ve İslami gelenekleri birlikte getirmesinden kaynaklanıyor. Gelecekte, kentli seçkinler kırsal dini eylemlere ve giyim-kuşama tavır alınca, bu güçler olasılıkla özümselenecektir. Gerçi iş aleminin yeni seçkinleriyle geri dini gruplar arasında çeşitli düzeylerde çatışmalar bekliyoruz, ama uzun vadede İslam denetim altına alınacaktır."¹⁷

Orduya "gerici" suçlaması

Raporun hazırlanmasında büyük katkısı olan Paul Henze, Turkish Daily News muhabirinin Aralık'tan sonraki gelişmeler ışığında sorduğu "İslamcılar Türkiye politikasına hakim olacak mı" sorusuna, "Türkler fanatik Müslümanlar değil. Duyarlı Müslümanlar" yanıtını verdi. Henze, Genelkurmay'a karşı tavrını da, "Türk ordusu, şimdi de, 1918'den beri gösterdiği sorumluluk anlayışının aynısını sergiliyor. Hiç değişmedi" sözleriyle açığa vuruyordu.¹⁸

¹⁶ "US Strategic Report: İslam will not dominate Turkey", Turkish Daily News, 14 Mayıs 1997.

¹⁷ Agy.

¹⁸ Agy.

Graham Fuller de Turkish Daily News muhabinine, "İslam, Türk siyaset sahnesinin kalıcı bir parçasıdır. Ancak Türkiye'nin siyasal, ekonomik ve toplumsal koşulları ağır biçimde bozulmazsa, egemen unsur olmayacak. Komünistler, faşistler ve İslamcı radikal hareketler, daima bozulma koşullarında güçlenir. Türk sivil toplumunun İslamcıları soğuracağına ve demokratik bir çerçeve içinde onlarla uyuma varacağına güvenim var" diyordu.¹⁹

"Ordu konumunu yitirecek"

SAIC raporunda 2020 yılına kadarki Türkiye tablosu özetle şöyle çiziliyor:

"- Türkiye Batı'yla bağlarını sürdürecektir, ancak Batı'yla (ve NATO'yla) ilişkileri eskiye göre daha çatışmak olacak.

"- İran'la yakınlaşacak.

"- Ordu siyasal sistemin teminatı konumunu yitirecek.

"- Türkiye'nin askeri güç kullanımı savunma amaçlıdır.

"- Türkiye kitle imha silahlarına sahip olmayı isteyebilir.

"- Avrupa Türkiye için 'ister olur-ister olmaz' biçiminde bir seçenek değildir.

"- Türkiye'nin önde gelen müttefiki İsrail olacak.

"- İslam Türkiye'de egemen olmayacak.

"- Türkiye'de Bosna, Arnavutluk, Azerbaycan, Gürcistan ve Ukrayna gibi 'küçük, istikrarsız ve varolma potansiyeli taşımayan devletlerle' yeni-Osmanlı ilişkiler kurma yönelimleri belirecek.

"- Türkiye Kürt sorununu kendi başına çözemeyecek."²⁰

ABD basını: Türkiye'yi kayıp mı ediyoruz?

ABD'de günlük tirajı iki milyon dolayında olan Wall Street Journal gazetesinde 17 Haziran 1996'da Richard Burt imzalı "Türkiye'yi kayıp mı ediyoruz" başlıklı bir yorum yayımlandı. Yazı son 50 yılın bir muhasebesiyle başlıyor:

"Dünyanın en sorunlu bölgelerinden birinde devamlılık abidesi olarak yaklaşık 50 yıldır yer alan Türkiye'nin, ABD ve Avrupa ile stratejik ortaklığı şu günlerde tehlikeli bir risk altındadır.

"Türkiye, Truman yönetiminin teşvikiyle NATO'ya girdiği 1952 yılından bu yana, Kore Savaşı'nda kahramanlık göstererek, soğuk savaş sırasında kararlı Rus karşıtlığı yaparak,

¹⁹ Agy.

²⁰ Agy.

Körfez Savaşı sırasında Amerikan önderliğindeki koalisyona kararlı katkıda bulunarak ve Ortadoğu'daki barış sürecinde Amerikan politikasından yana tavır alarak. ABD'nin dış politikasına hayati destek vermiştir.

"Geçen hafta, üst düzey Türk komutanlar, görüşecek hiçbir şey olmadığını söyleyerek, ABD Savunma Bakanlığı'ndan üst düzey yetkililerle toplantıyı iptal ettiler.

"Savunma Bakanı William Cohen'in Türkiye sorunuyla 'bağlandığı' ifade edilmektedir. Dışişleri Bakanı Madeleine Albright'ın, son dört ay içerisinde Türkiye üzerinde harcadığı zamanın, kendisinden önceki Dışişleri Bakanı'nın dört yıl içerisinde harcadığı zamandan fazla olduğu söylenmektedir. Bunların doğru olduğunu ümit edelim. Türkiye'yi kaybetmek, Clinton yönetimi açısından büyük bir siyasal sorunla sınırlı kalmayacaktır. ABD'nin güvenliği açısından bir felaket olacaktır."

Orduyu bölme girişimleri

ABD basını, 28 Şubat'tan sonra, az rastlanır bir biçimde Türk ordusu içinde bölünme yaratma ve kendi "ekibini" destekleme çabasına girdi. New York Times gazetesi, 16 Mart 1997 günlü sayısında, o sırada ABD'de bulunan Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Çevik Bir'i öven bir yazı yayımladı. Gazete, Orgeneral Çevik Bir'in çevresinde kendisine bağlı güçlü bir subay grubu oluşturduğunu ve önümüzdeki yıllarda ordunun kontrolünü eline geçirecek düzeye geleceğini ileri sürdü. Bu tür yayınlara Washington Post da katıldı.

ABD, New York Times'ın ağzından, Türk Silahlı Kuvvetler komuta kademesine ve özellikle Genelkurmay Başkanı'na karşı bir tavır koyuyor ve hatta bir tehdit yöneltiyordu. Washington, Türk Ordusu içinde Amerikancı bir ekip yaratma çabasıydı.

30 Ağustos yaklaştıkça, ABD ve işbirlikçileri, komplolara yöneldiler. Batı basınında CIA imalatı haberler yayımlandı. Bu imalata göre, Necmettin Erbakan, Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı'yı emekliye sevk ederek, Birinci Ordu Komutanı Orgeneral Hüseyin Kıvrıkoğlu'nu Genelkurmay Başkanlığı'na getirecek ve 28 Şubat'ın önünü kesecekti. Ordunun komuta kademesini yakından tanıyan herkes, Orgeneral Kıvrıkoğlu'nun da, tıpkı Orgeneral Karadayı gibi Cumhuriyet Devrimi'nin değerlerine bağlı olduğunu biliyordu.

Öte yandan, ordunun yapısını ve geleneklerini bilenler, stratejik kararların kişilere bağlı olmadığını ve Genelkurmay Başkanı değişince de hemen değişmeyeceğini bilirler. Ordunun Kuzey Irak'ta Kürt devletinin ABD tarafından kurulmasına karşı tutumu stratejik bir karardı ve 1994 sonbaharından beri sürdürülüyordu. Bu tutum, 2000 yılında "Kürt devletinin ilanı savaş nedenidir" biçiminde Başbakanlık genelgesine de yansdı.

ABD Ulusal Savunma Enstitüsü'nün "kıyamet senaryosu"

30–31 Mayıs 1998 tarihlerinde ABD'de yapılan bir toplantı, 1998 yılındaki şeriatçı "kalkışmanın" ABD'den körüklendiğini açığa çıkardı. Türkiye medyasına "Kıyamet senaryoları", "Dehşet senaryosu" "İç savaş senaryosu" başlıklarıyla yansıyan²¹ toplantıyı Amerikan Ulusal Savunma Enstitüsü düzenledi. Başyine adı "Türkiye uzmanlarına çıkmış

²¹ Cumhuriyet, 1 Haziran 1998, Zaman 2 Haziran 1998, Enis Berberoğlu'nun köşe yazısı. Hürriyet, 2 Haziran 1998.

CIA eski Ankara İstasyon Şefi Graham Fuller ile ABD Dışışleri Bakanlığı Siyasi Planlama Dairesi görevlisi Prof. Henry Barkey çekiyordu.

Fuller ve Barkey'lerin senaryosuna göre, Kontrgerilla'nın eskiden beri "kırmızı bölge" diye belirlediği "Kahramanmaraş, Sivas, Erzincan, Kayseri ve Çorum'da bir cuma namazında camilerde bombalar patlayacak. Ayaklanan halk valiliklere, kaymakamlıklara yürüyecek. Polis halkın önüne geçemeyince askeri birlikler devreye girecek. Laik-anti laik, Alevi-Sünni çatışması patlak verecek. Ağırlıklı olarak Sünnilerin safına geçen polis askeri birliklerle çatışmaya girecek. Dışarıdan silah bağlantıları yapan radikal İslamcılar, ayrılıkçı Kürtlerle birleşerek orduya karşı silahlı mücadeleye başlayacaklar. Orduda çözümler baş gösterecek." Türkiye'de iç savaş başladığında komşularının atacağı adımları da kestirmeye kalkışan Türkiye uzmanları, bu tabloya ABD-İsrail ikilisinin nasıl müdahale etmesi gerektiğini de belirlemeye çalıştılar.

Amaç, "orduyu hizaya getirmek"

"Kıyamet senaryosu" hazırlayıcılarının amaçlarına ilişkin açık sözlülüğüne şapka çıkarmamak elde değil. Zaman gazetesinin haberine göre, "Türk Silahlı Kuvvetleri üzerindeki geleneksel yaptırım gücünü kaybetmeye başlayan ABD, ülke siyasetindeki ağırlığını açıkça hissettiren orduyu nasıl Amerikan çizgisine çekebileceğini düşünüyor."²² Bunun için de aba altından sopa göstererek, iç savaş çıkarma ve "çözülme" tehditlerinde bulunuyor. Ulusal Savunma Enstitüsü'nün toplantıyı düzenlediği günün hemen ertesinde, ABD Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Nicholas Burns, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin suçlu bulduğu Recep Tayyip Erdoğan'a ceza verme kararına, yerleşmiş diplomatik kuralların da ötesine geçerek ağır bir dille çattı.

Genelkurmay, şeriatçı eylemleri ve "kıyamet senaryosu" gibi ABD girişimlerini, "Batı destekli irticanın iç savaş çıkarma tehdidi" olarak değerlendirdi. Bu tehdidi, "gerekirse silahla bastırmaya" ve "bin yıllık mücadeleye" kararlı olduğunu açıkladı. Genelkurmay, içeriden ve dışarıdan gelen yoğun saldırılara karşı yalnız kaldığını; saldırılara yanıt vermesi gereken siyasal iktidarın ve devletin siyasal organlarının sessiz kaldığını ifade etmekten de geri durmadı.

"11-11-11"

1998 yılının başından itibaren, "kıyamet senaryosu" uygulamaya konuldu. Yılın ilk günlerinde, ABD'de bulunan Fethullah Gülen, CIA Ortadoğu Masası Şefi ile gizli bir görüşme yaptı. Graham Fuller'in ayarladığı görüşmeyi, MİT'in Washinton'daki görevlisi Mehmet Eymür yerine Askeri Ataşe saptayıp Ankara'ya bildirdi.

İrticacı terörün 29 Ekim ve 10 Kasım etkinliklerine karşı hazırladıkları kanlı saldırılar önlemleri. Yurt çapında bir kalkışmaya dönüştürülmesi planlanan türban eylemi başlatıldı. Hizbullah ve öteki terör örgütlerinin hayli etkin olduğu hazırlıklar, "11-11-11" parolasıyla yürütülüyordu. Şeriatçılar, yurt çapında bir "insan zinciri" oluşturarak isyan başlatma planları yapıyorlardı. Zincir eyleminin arkasından, Amerikan "kıyamet senaryosu"nda belirtilen bombalama ve çatışmalar gelecekti. Mayıs ayı başında İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Akın Birdal'ı öldürme girişimi, provokasyonların başlangıcı olacaktı.

²² Zaman, 2 Haziran 1998.

Birdal'a suikastı 5 kişilik tim yaptı. Emniyet Özel Tim'e bağlı suikast ekibinin üçü ülkücü mafyadan, ikisi PKK itirafçısı. ABD ve Avrupa, suikastın ardından TSK'yı yıpratma kampanyasını hızlandırdı. Tansu Çiller'in Öncü gazetesi, suikasttan Genelkurmay'ı ve Milli Güvenlik Kurulu'nu sorumlu tutan provokasyon bildirileri yayınladı. Suikastın çok özel bir amacının, orduda 30 Ağustos terfi ve tayinlerini etkilemek olduğu ortaya çıktı. Suikast faillerinin birkaç gün içinde yakalanması oyunu bozdu.

3. AVRUPA KAPISINA BAĞLAYARAK PARÇALAMA

Çelik Harekâtı ve arkasından 1996 yazında Irak yönetiminin kuzeye yönelik operasyonu, dünya imparatorluğu kurmak için Avrasya'nın merkezini ele geçirme girişimlerinin daha başında ABD'nin yolunu kesti. Yediği darbeyle geri adım atan ABD, Türkiye'yi AB kapısına bağlayarak TSK'yi zayıf düşürme taktiğine başvurdu. Bu taktik 1998'den itibaren uygulamaya konuldu.

Avrupa Birliği, 12–13 Aralık 1997'de yapılan Lüksemburg liderler doruğunda, yeni genişleme sürecinde birliğe girecek 12 aday ülkeyi belirledi. Hemen tümü 1990 ve sonrasında Birliğe girme başvurusunda bulunan ülkeler aday yapılırken, 1963'te AET'yle Ankara anlaşmasını imzalayan, 1987'de tam üyelik başvurusu yapan ve 1995 sonunda AB ile Gümrük Birliği'ne giren Türkiye dışarıda bırakıldı.

Türkiye Doğu'ya döndü

Görüldüğü gibi, belli başlı dünya olaylarının hemen hepsi ya doğrudan ya dolaylı olarak Türkiye'yle ilişkiliydi. Türkiye'nin alacağı tutumlar, bu olayların çoğunun seyrini ABD ve Avrupa'nın çıkarları doğrultusunda ya da tersi yönde değiştirecek derecede belirleyiciydi. Türkiye, Genelkurmay'ın stratejik meselelerde ağırlığını koymasından sonucunda, genel olarak emperyalistlerin çıkarlarına aykırı yönde adımlar attı ve Avrasya bloğuyla, dünya dengelerini derinden etkileyecek ilişkiler geliştirmeye başladı.

ABD basınının "Türkiye'yi kayıp mı ediyoruz?" endişesi boşuna değildi. Aynı endişeyi Lüksemburg AB doruğu ertesinde Türkiye'nin AB'yle bütün ilişkilerini dondurduğunu açıklaması üzerine, Avrupa'da da seslendirenler görüldü. Bunun üzerine ABD Başkanı Bili Clinton'ın girişiyle, 11 Aralık 1999'da Helsinki'de toplanan AB liderleri doruğunda yeni taktik kararlaştırıldı: "Türkiye, AB'nin koyduğu 'yol haritası'na uygun hareket ettiği, yani Kopenhag kriterlerini benimsediği, Kıbrıs'tan çekildiği, Ege'de Yunanistan'ın tezlerini kabul ettiği takdirde, AB aday üye adaydır."

Yeni taktiğin özü, Türkiye'yi Avrupa'nın yörüngesinde tutmak, bu arada içerideki Batıcı çevrelere ve medyaya sağlanan propaganda alanıyla Türkiye ekonomisinin dışa daha da açılmasını, elde kalan dayanma noktalarının da yok edilmesini sağlamak, "kolay lokma" haline gelen ekonomiyi gizli yıkıcı faaliyetlerle çökertmek; hem içerde emperyalizme direnen, hem dünya çapında emperyalist stratejiyi bozucu rol oynayan TSK'yı fizik olarak ve iç dengelerdeki etkinliği bakımından zayıflatmaktır.

Clinton, AB kapısına bağlama taktiği için devrede

Türkiye'nin Lüksemburg'da dışlanması ve arkasından PKK lideri Abdullah Öcalan'ın 9 Ekim 1998'de Şam'dan ayrıldıktan sonra Amerikalı, İngiliz, İtalyan, Yunan milletvekilleri ve devlet görevlilerinin gözetiminde Atina-Moskova-Roma-Hollanda-Moskova-Atina-Kenya hattında dolaştırılması, Türkiye'deki Batıcıların hızla güç yitirdiği, milletin bağımsızlıkçı odakların çevresinde toplandığı sürece ivme kazandırdı. Ekonomiye emperyalist sermaye karşısında zayıf konuma sürükleyen küreselleşmecilik ve mali liberalizasyon sorgulanmaya başlandı. Özelleştirme çabaları tıkandı. Kürt sorununun eşitlik ve kardeşlik temelinde çözümü yönünde iç dinamikler güçlendi; bu konuda bölge ülkeleri hem tek tek, hem birlikte inisiyatif kazandılar.

Süreç, dış politikaya da yansıdı: Irak'a ambargoyu fiilen delen Türkiye, İran, Suriye ve Rusya Federasyonu ile ilişkilerini iyileştirmeye başladı; Çin'le stratejik işbirliği adımları attı, bu ülkeden büyük çaplı silah alımı ve ekonomik işbirliği için ön anlaşmalar yaptı. Bunlar, ne ABD'nin ne AB'nin istediği yönelimlerdi ve karşı hamlelerle önünün alınması gerekiyordu.

ABD İngiltere üzerinden müdahale etti. Washington-Londra-Berlin-Paris-Ankara-Atina güzergâhında ve 1998 Nisan'ında yapılan NATO'nun 50. yıl doruğunda çok hızlı bir kulis trafiği yaşandı. ABD Başkanı Bili Clinton, Başbakan Bülent Ecevit'e, Türkiye'nin aday üye adaylığı konusunda Avrupalı "dostları" nezdinde ağırlığını koyacağı sözünü verdi. "Üçüncü Yol"²³ ortakları İngiltere Başbakanı Tony Blair ve Almanya Başbakanı Gerhard Schröder, Clinton'a destek verdiler. CIA analistlerinin dediği gibi, Türkiye'nin bağımsız bir dış politika izlemesi ve Avrasya bloğuna kayması Batı için en kabul edilemez durumdu.

AB dışişleri bakanlarının 15–16 Haziran 1998 tarihinde yaptıkları Cardiff toplantısında, Lüksemburg zirvesinin Türkiye'ye ilişkin kararlarının "amacını aştığı" üzerinde görüş birliğine varıldı. Yunanistan da Türkiye'ye "kapıyı aralama" taktiğinin içine çekildi. Türkiye tam denetim altına alınmak istenirken, Lüksemburg kararları, kurulmuş bulunan denetimi de yok edecek gelişmeleri hızlandırmıştı. Öte yandan Batı'nın Türkiye'yi zayıflatma politikasında da bir değişiklik yapılamazdı. Öyleyse hem bu amaca ulaştıracak, hem de Türkiye'deki bağımsızlıkçı eğilimin güçlenmesinin önüne geçecek bir ara yol bulunmalıydı.

Dışlama yerine açık kapı

Almanya Başbakanı Gerhard Schröder açıkladı. Schröder, Helsinki doruğu öncesinde, 1 Eylül 1999'da Alman parlamentosu yasama yılının açılışı nedeniyle yaptığı konuşmada, geçmişte izlenen dışlama politikasının Türkiye'de orduyu güçlendirdiğini, bunun da Kürt sorunu, Kıbrıs, insan hakları ve demokrasi gibi sorunların Batı'nın istediği yönde çözümünü zorlaştırdığını, daha ılımlı bir politikayla "ordu karşıtlarının" güçlendirileceğini belirtti. Aynı konuşmayı ertesi gün partisi SPD'nin grubunda da tekrarladı. Schröder, 3–4 Haziran 1999'da

²³ İngiltere Başbakanı Tony Blair'in öncülüğünü yaptığı, ABD eski Başkanı Bili Clinton ve Almanya Başbakanı Gerhard Schröder'in desteklediği Üçüncü Yol doktrini, öz olarak, ABD eski Başkanı George Bush'un (baba Bush) adıyla anılan emperyalist "Yeni Dünya Düzeni" doktrinin "sol" görüntülü yeni versiyonundan başka bir şey değildir. Ulusal sınırları hiçe sayan Üçüncü Yol doktrini, demokrasi ve insan hakları bahane edilerek ülkelerin içişlerine karışabileceğini, "uluslararası toplum'un demokrasi ve insan haklarına saygıyı kurumlaştırmak için bir devlete askeri müdahale yapma hakkı bulunduğunu öngörüyor. Bu programın ekonomik boyutunda ise, ulusal ekonomilerin yıkılması pahasına pazarların emperyalist mali sermayeye sonuna kadar açılması isteniyor. Pazarlarını korumaya kalkışan ülkeleri cezalandırma bekliyor. Üçüncü Yol doktrininin uygulamalarına Irak, Yugoslavya ve Endonezya'da tanık olduk. Üç ülke de dış askeri müdahalelerle bölündü.

Köln'de yapılan AB zirvesinde olduğu gibi, Helsinki'de de Türkiye'nin tam üye adaylığı için çaba harcayacaklarını açıkladı.

Almanya Dışişleri Bakanlığı'ndan AB Genişlemeden Sorumlu Komiserliği'ne getirilen Günter Verheugen de Avrupa Parlamentosu Dış İlişkiler Komitesi'nin sorularına verdiği yanıtta Schröder'in çizdiği hattı izledi:

"Kopenhag insan hakları ilkelerini kabul etmeyen hiçbir ülke adaylık görüşmelerine çağrılmaz. Doğru, şimdiki durumda Türkiye, demokrasisindeki eksiklikler, insan hakları ve azınlık hakları ihlalleri ile hukuk düzenine uymaması nedenleriyle aday olamaz. Ancak Türkiye'nin adaylığını desteklememiz, oradaki demokrasi güçlerini güçlendirecektir."

"Azınlık hakları" deyimini esas olarak Kürt sorununu kasteden Verheugen, Başbakan Bülent Ecevit'in Schröder'e gönderdiği mektupta, Türkiye'nin Kopenhag ilkelerini kabul edeceği sözünü verdiğini açıkladı. Schröder ve Verheugen, Avrupa'da yükselen işte o "Dışladık ordu güçlendi. Bu da Türkiye'yi kaybetmemize götürür. Kapıyı aralayalım ve orduyu zayıflatarak Türkiye'yi yeniden denetim altına sokalım" eğilimini seslendiriyorlardı. DSP-MHP-ANAP koalisyon hükümeti döneminde AB ile ilişkilerden sorumlu Devlet Bakanlığına getirilen Mesut Yılmaz ve yardımcısı Volkan Vural'ın başlattıkları, AKP hükümetlerinin sürdürdüğü dizi dizi "uyum paketleri" bu taktikte ne kadar ileri gidildiğini göstermektedir.

CIA: Türkiye Yunanistan'a saldıracak

1997–1998 yıllarında, ABD istihbaratını en çok meşgul eden konuların başında Türkiye ile Yunanistan arasında savaş çıkıp çıkmayacağı, çıkarsa nasıl sonuçlanacağı geliyordu. CIA'nın Yahudi asıllı başkanı George Tenet, 20 Ocak 1998'de Amerikan Senatosu İstihbarat Komitesi'ne verdiği raporda, iki ülke arasında "Ege ya da Kıbrıs'da bir çatışmanın kaçınılmaz" olduğunu belirtti. Raporda, "iç ve dış sorunlarından" bunalan Türkiye'nin, bunları aşmak için Yunanistan'a saldıracağı ima ediliyordu. Sonraki günlerde, ABD istihbaratı, çatışmanın 1998 sonbaharında Ege'de çıkacağı haberlerini yayıyordu.

Amerikan Kongresi Dışişleri ve Ulusal Savunma Dairesi Ortadoğu İşleri Uzmanı Carol Migdalovitz, Tenet'ten 5 ay önce 21 Ağustos 1997'de Kongre'ye konuyla ilgili bir rapor sunmuştu. Kongre Araştırma Servisi'nin en gözde elemanlarında biri olan, iki kez Türkiye'ye gelip Güneydoğu ve Kuzey Irak'ı dolaşan, Kürt sorunu konusunda da raporlar hazırlayan Migdalovitz, Türkiye ile Yunanistan arasında bir savaş çıkma olasılığının ciddi boyutlara vardığını belirtiyordu.²⁴

CIA Ankara eski İstasyon Şefi Graham Fuller da PKK lideri Abdullah Öcalan'ın Kenya'da Yunanistan Büyükelçiliği korumasında yakalanmasından sonra, Tenet ve Migdalovitz'in vardıklarına benzer sonuçlara varıyordu. Fuller, CIA'nın yan kuruluşu Rand Corporation için hazırladığı raporda, Türkiye-Yunanistan ilişkilerinin "geleceği karanlık" niteliğini belirtiyordu.

²⁴ Carol Migdalovitz, Greece and Turkey: Aegean Issues-Background and Recent Developments, CRS Report for Congress, 21 Ağustos 1997.

Yunanistan'da savaş hazırlığı

Aynı dönemde, başta Savunma Bakanı Akis Çohacopulos olmak üzere, Yunanlı liderler, her fırsatta "Türkiye saldıracak" sözlerini tekrarlıyorlardı. Çohacopulos'un talimatıyla Yunanistan'ın üç aşamalı savaş planı üzerinde çalışmalar hızlandırıldı. Savaşın kaybedilmesi olasılığına göre hazırlanan plan, birinci aşamada Türkiye saldırısını Batı Trakya'da durdurmayı; dağlık ve engebeli bölgenin tankların ve topçu birliklerinin hızlı hareket etmesine olanak vermemesi yüzünden birinci aşamada Türk birlikleri durdurulamazsa, ikinci aşamada Selanik'ten sonra Atina'ya iki saat uzaklıktaki Larisa'da kurulan hatta durdurmayı, o da başarılmazsa Atina'yı boşaltıp başkenti Girit adasına taşımayı öngörüyor.

"Ortak savunma doktrini" çerçevesinde Güney Kıbrıs'da da aynı şey yapılacaktı. Rus SS-300 füzelerinin yerleştirilmek istendiği, zırhlı askeri araç mevcudu hızla artırılan Kıbrıs'da, savaşın hemen başında Türk birliklerinin Lefkoşa'nın Rum kesimini ele geçirebilecekleri öngörüsüyle, başkent ve Rum devlet arşivi Limasol'a, Türklerin ilerlemesi durdurulamazsa, oradan da Girit'e taşınacaktı. 1997 Aralık ayında Güney Kıbrıs'a giden bir grup Yunan subayı, bu planın işlerliğe konulmasına nezaret etti.

Yunanistan, asıl olarak Avrupa ve ABD'nin çatışmanın büyümesine izin vermeyeceklerine güvenerek, "yıldırım savaşla" Türkiye'ye olabildiğince ağır kayıp verdimeyi hesaplıyor ve stratejisini buna göre kuruyordu. Lozan Anlaşması çiğnenerek adalarda inşa edilen askeri havaalanları takviye edildi. "Yıldırım savaş" uyarınca, adalardan kalkacak avcı uçakları Türkiye'nin batı sahillerini vurup hızla dönecekler. Türkiye'den adalara yönelecek bir saldırıya karşı da hava savunma sistemi devreye sokulurken, saldırı amaçlı olarak güçlendirilen deniz gücü Türkiye kıyılarını vuracaktı. Türkiye'nin Ege Ordusu'nu lağvetmesini isteyen Yunanistan'ın son yıllardaki silah alımları bu plana uygun yapıldı: Hızlı ve manevra yeteneği yüksek avcı ve bombardıman uçakları, karadan ve denizden fırlatılabilen orta menzilli füzeler, hava savunma sistemleri... ABD Dışişleri Bakanlığı'na bağlı US Arms Control and Disarmament Agency (ABD Silahların Kontrolü ve Silahsızlanma Ajansı), 167 ülkenin savunma ve silahlanma konularındaki durumlarını gösteren World Military Expenditures and Arms Transfers (Dünyada Askeri Harcamalar ve Silah Ticareti) başlıklı raporu, Yunanistan'ın 1992 yılına kadar silahlanmaya hem reel, hem oransal olarak Türkiye'den daha fazla para harcadığını gösteriyor. 1992 yılından sonra Türkiye'nin harcamalarında görülen yıllık ortalama 300 milyon dolarlık fazlalık, Güneydoğu'da PKK ayrılıkçılığına karşı verilen askeri mücadelenin bir sonucudur.

Yunanistan'ın, bu kez Avrupa Birliği üyesi olarak, Birinci Dünya Savaşı ertesinde emperyalistler adına Türkiye'ye karşı oynadığı meşum role benzer bir pozisyona girmiş bulunduğunu söylemek abartılı olmayacaktır.

Kıbrıs'ta silah gösterme

Avrupa Parlamentosu'nun Fransız üyesi Jean Charles Marchiani, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini kastederek, "İşgal bölgelerinin Türkiye ile entegrasyonuna yönelik herhangi bir girişim, Türkiye'nin AB ile ilişkilerinin sonu anlamına gelir ve savaş nedeni oluşturur" dedi. Medyanın "Kızıl Dany"si Daniel Con-Bendith, Marchiani'nin Güney Kıbrıs'ta savurduğu savaş tehdidini, üstelik İstanbul'da tekrarladı. 26 Kasım'da İstanbul'da yapılan AB Karma Parlamento Komisyonu 48. dönem toplantısına komisyonun eşbaşkanı olarak katılan Con-Bendith, "Türkiye Kıbrıs'da işgalcidir. KKTC'yi ilhak ederseniz bunu savaş nedeni

sayarız" dedi. AB Temsilcisi Karen Fogg'un da bulunduğu toplantıda, Alman parlamenter Ozan Ceyhun ise, Kıbrıs konusunda direnmenin Türkiye'ye zarar vereceğini söyledi.

Dönemin Kıbrıs Rum Yönetimi lideri Glafkos Klerides de, Rum Kesimi'nin iki yıl içinde AB'ye gireceğini, Baf askeri üssü de dahil olmak üzere bütün limanlarını AB askeri varlığına şimdiden açacağını açıkladı. Klerides, silahlanmaya devam edeceklerini ekledi.

AB'nin Kıbrıs'ta Türkiye'yi savaşla tehdit eden hamlesinin ucu çok önceden görünmüştü. AB'nin yasama organı Avrupa Parlamentosu, 5 Eylül 2001'deki oturumunda, Lüksemburg Dışişleri Bakanı Jacques Poss'un hazırladığı Kıbrıs raporunu 31 red oyuna karşılık 504 oyla kabul etti. Raporda Türkiye "işgalcilikle", Kıbrıs'ta kilise, manastır gibi dini mekânları tahrip etmekle ve Rumları topraklarından sürmekle suçlanıyordu.

Bu süreç, bilindiği gibi, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan'ın açıkladığı, gerçekte ABD-İngiltere ikilisi tarafından hazırlanmış, Türkiye ile Kıbrıs Türklerinin tezlerine taban tabana zıt "Annan Planı" ve geçen Mayıs ayında Kıbrıs Rum kesiminin uluslararası anlaşmaları çiğneyerek²⁵ AB 'ye alınmasıyla sonuçlandı.

"AB kapısına bağlayarak parçalama" taktiğini en net biçimiyle Kıbrıs sorunda görürüz. Türkiye ve KKTC'de, Türkiye'nin Kıbrıs'daki haklarından vazgeçmesini savunan önemli "ver kurtul" cephesi oluşturuldu. AKP iktidarı, TUSİAD, büyük patronlar, dışarıdan beslenen vakıf ve sivil toplum örgütleri ile medya'nın oluşturduğu bu cepheye karşı duran TSK, KKTC Cumhurbaşkanı Denktaş, İşçi Partisi ve öteki bağımsızlıkçı güçler, yoğun bir saldırı ve karalama faaliyetinin hedefi durumundalar.

4. SON AŞAMA: TÜRK SUBAYLARA SİLAH ÇEKMEK, BAŞLARINA ÇUVAL GEÇİRMEK

1 Mart'ta TBMM'nin, 62 bin Amerikan askerinin Güneydoğu başta olmak üzere yurdun çeşitli yerlerinde konuşlanmasına ve kuzeyden Irak'a karşı cephe açılmasına ilişkin hükümet tezkeresini reddetmesi, ABD'nin o güne kadar alttan alta yürüttüğü TSK'ye düşmanlığını su yüzüne çıkardı. Bir zamanlar dergilerde takma adlarla ya da alt düzeyden ifade edilen düşmanca görüşler, artık Savunma Bakanı Donald Rumsfeld, yardımcısı Paul Wolfowitz, Dışişleri Bakan Yardımcısı Marc Grossman gibi Amerikan yönetiminin önde gelenlerince açıktan seslendiriliyor. Dahası, Kuzey Irak'taki Amerikan işgal birliklerinin komutanı Albay William Mayville, doğrudan Pentagon'dan aldığı emirle, 4 Temmuz'da Süleymaniye'deki Türk Özel Kuvvetleri karargâhına 200 askerle operasyon düzenledi ve silah kullanarak 11 Türk subay ve askerini esir aldı. Tartaklanan, başlarına çuval geçirilen Türk subay ve askerleri günlerce tutsak kaldı. Medyada çıkan haberlere göre, Amerikan askerleri ateş etme emri almışlardı.

²⁵ Evet, uluslararası anlaşmaları çiğneyerek; çünkü Zürih'te parafe edilen, Londra'da imzalanan Garanti Anlaşması ile Kıbrıs Anayasası, Kıbrıs'ın, garantör devlet Türkiye'nin içinde bulunmadığı uluslararası bir oluşuma girmesini yasaklamaktadır.

"Çatışırız" tehdidi

Tezkerenin TBMM'de reddinden sonraki ilk saldırı atışı Milliyet gazetesinin Washington temsilcisi Yasemin Çongar'ın köşesinden yapıldı.²⁶ Çongar, Pentagon'un TSK'ye kızgınlığını, ABD Genelkurmay Başkanı General Richard Myers'in Ankara'daki muhatabıyla yaptığı telefon konuşması sırasında, öfkeden telefonu duvara fırlattığını yazarak dile getirdi.

Amerikalı yetkililer, kızgınlıklarını Çongar gibilerin satır arasına sıkıştırmasına gerek bırakmadan da ifade ettiler. Örneğin ABD Başkanı George W. Bush'un Kuzey Irak Özel Temsilcisi Zalmay Halilzad, Bush yönetiminin daha önce Türkiye'nin Kuzey Irak içine 20 km girmesini kabul ettiğini, ancak asker tezkeresinin reddedilmesi üzerine bu anlaşmanın geçersiz olduğunu belirtti ve "Askerleriniz ile Kürtler ve Amerikan kuvvetleri arasında çatışma çıkması riski var" tehdidini savurdu.

Yasemin Çongar'ın belirttiğine göre, "Beyaz Saray'dan üst düzey bir yetkili de, Washington'un artık iki noktaya odaklandığını söyledi. Buna göre, ABD ilk olarak Türkiye'yi Kuzey Irak'tan uzak tutmak istiyor. İkinci olarak da, Körfez Savaşı'nda olduğu gibi Türk hava sahasının kullanılması için izin alma peşinde." Çongar, ABD Genelkurmay Başkanı General Richard Myers'in, "TBMM, ABD askerine izin vermezken, Türk askerlerinin de Irak'a girmesini engellemiş oldu" yollu sözlerini de aktarıyordu.²⁷

Wolfowitz'in saldırı okları Genelkurmay'a

Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün 2 Nisan'da Türkiye'yi ziyaret eden ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell ile 9 maddelik gizli bir mutabakat metni üzerinde anlaşmaya²⁸ varmasından sonra, Türkiye ile ABD arasında TÜSİAD, AKP çevreleri ve Doğan Grubu mensuplarının yürüttüğü bir "paralel diplomasi" trafiği yaşandı. Bu yolla ABD Savunma Bakan Yardımcısı Paul Wolfowitz'in Genelkurmay'ı hedef alan ağır açıklamalarının ve bu açıklamalar medyada günlerce işlenerek TSK'nin yıpratılmasının ortamı yaratıldı.

Mehmet Ali Birand, Cengiz Çandar'la birlikte, Wolfowitz'i 5 Mayıs'ta CNN-Türk'te manşet programına çıkardı. "Wolfowitz açtı ağzını, yumdu gözünü" diye yazdı Birand.²⁹ Wolfowitz, tezkere olayı nedeniyle AKP iktidarına da yükleniyor görünmesine karşın, okları asıl olarak Genelkurmay'a atıyordu. Bu durum ve kullandığı üslup, aslında Wolfowitz'ten ne alacağını önceden bilen Birand'ı bile "şaşırtmıştı".

Boston Globe gazetesi, televizyon mülakatının yayınlanmasından bir sonraki gün, özet olarak "Wolfowitz Türkiye'de darbe kışkırtıcılığı yaptı" yorumunda bulundu. Wolfowitz, gazeteye gönderdiği mektupta bu yorumun yanlış olduğunu, "Türkiye'de sivil yönetimle işbirliği yanlısı olduklarını" belirtti. Cengiz Çandar da şu satırlarla Boston Globe'u tekzip etti:

²⁶ Cengiz Çandar, Mehmet Ali Birand ve Yasemin Çongar'ın birlikte hareket etmeleri, randevuları birlikte almaları, birbirlerinin "açıklarını kapatmaları", birinin bıraktığı yerden diğerinin devam etmesi; yazılarının, yazılmadan önce üzerinde konuştukları izlenimini bırakacak denli tıpatıp birbirine benzemesi, farklı gazetelere mensup bu üçlünün, arkadaki bir kuvvet tarafından seçilip yönlendirildiklerini kanıtıyor. Bu "üçlü çete", ABD yönetim çevrelerinin birinci elden "sözcülüğü"nü yapmaktadır ve o çevrelerden aldıkları güçle TSK'ya saldırıda pervasızdırlar. O nedenle, alıntılarını "üçlü çete"nin yazılarıyla sınırlı tuttuk.

²⁷ Milliyet, 16 Mart 2003.

²⁸ Abdullah Gül bu anlaşmayı Vatan gazetesi yazarı Sedat Sertoğlu'na açıkladı. Vatan, 24 Mayıs 2003. Ayrıca bkz. Aydınlık, 20 Temmuz 2003, sayı: 835.

²⁹ www.hurriyetim.com.tr

"Wolfowitz, Irak konusunda Türkiye ile Amerika arasında, Amerika taraflıdan 'beklenen işbirliği'nin gerçekleşmemesinin 'günahı'nı, bu konuda, yani iki ülke arasındaki 'güvenlik' ve 'savunma işbirliği'ni doğrudan doğruya ilzam eden bu konuda, 'güçlü bir liderlik rolü göstermemiş olmasına bağlayarak, 'asker'e yüklemiştir. Söz konusu mülakatın, Türkiye'de ve dışarıda bunca gürültü çıkartmasının ve yankılanmasının sebebi de zaten Türk-Amerikan ilişkilerine kattığı bu 'yeni unsur'dur."³⁰

Wolfowitz, Süleymaniye saldırısını haber verdi

Birand'ın yazdığına göre, Wolfowitz, Genelkurmay'a yönelik düşmanca sözlerin arkasından, bu tavrın değişmesi için ABD'nin iki dayatmasını da açıkladı:

Öncelikle "Türk hükümeti, Türk Genelkurmayı ve Türk toplumu" girdiği "açıkça Amerika karşıtı ve Saddam yanlısı tutumu değiştirmeli ve hatasını kabul etmeli"ydi. Türkiye bu adımı attıktan sonra "Irak koalisyon ülkeleri" arasına girebilirdi.

İkinci olarak, Wolfowitz, "Kuzey Irak artık Türkiye'nin arka bahçesi değil. İstedığınız zaman girip çıkamaz, istediğiniz gibi de harekât edemezsiniz. Hareketlerinizi bize bildirmek ve bizden izin almak zorundasınız. Uzun vadede de, (eğer eski ilişkilerimizi yeniden kurabilirsek) Kuzey Irak'ta kalmanız güçtür. Kafanızı Kürtlere takmaktan vazgeçmelisiniz" diyordu.

Wolfowitz'in bu sözleri, 4 Temmuz'da Süleymaniye'de Türk Özel Kuvvetleri birliğine yönelik açık silahlı saldırının habercisiydi. AKP iktidarı, hem ABD'nin Irak'a Türk askeri gönderilmesi ve böylece "Irak koalisyon ülkeleri"ne katılma, hem Kuzey Irak'tan çekilme isteklerine gönüllü yaklaştığını, Gül-Powell mutabakatıyla göstermişti. TSK ise her iki konuda karşı çıkışını sürdürüyordu. Bu karşı çıkışı, 1. Ordu Komutanı Orgeneral Çetin Doğan, daha sonraları kamuoyu önünde açıkça seslendirdi.

Rumsfeld, Süleymaniye saldırısını savundu

ABD'nin TSK'nin direnişine yanıtı silaha başvurmak ve Süleymaniye'de 11 Türk subay ve askerini, başlarına çuval geçirerek esir almak oldu. Medyadaki ABD sözcüleri, bu saldırıyı bile "Irak'a asker göndermenin zorunlu olduğuna" gerekçe yapmaya kalkıştılar. ABD "gurka"sı olunca, böyle yeni bir saldırıya zemin kalmayacağını yazıp söylediler.

ABD Savunma Bakanı Donald Rumsfeld, diplomatik denklik kurallarını çiğneyerek, Başbakan Tayyip Erdoğan'a Süleymaniye olayına ilişkin bir mektup gönderdi. Mektupta, Türk birliğinin silah zoruyla tutsak edilmesini ve başlarına çuval geçirilmesini savunan Rumsfeld, eylemin hükümeti değil TSK'yi hedef aldığı ayrımını da yapıyordu.³¹

Rumsfeld, muhatabı Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül'ü atlayarak mektubu Başbakan'a göndermiş ve böylece Türkiye Cumhuriyeti'ne bir kez daha hakarete kalkışmıştı. Tayyip Erdoğan, mektubu reddetme onurluluğunu da göstermedi.

³⁰ Dünden Bugüne Tercüman, 27 Mayıs 2003.

³¹ Mektubun Türkçe tam metni için bkz Hürriyet, 18 Temmuz 2003.

Gül orduyu ABD'ye şikâyet etti

Dışışleri Bakanı Abdullah Gül, Süleymaniye saldırısından 21 gün sonra, ABD'ye gitti. Gül, resmi toplantılarda ve yemekli buluşmalarda sergilediği tutumu, Yasemin Çongar'ın yazdığına göre, bir ABD'li, "Özal'dan beri kimseden pek işitmediğimiz türden mesajlar" diye nitelemişti.³²

Gül, bütün temaslarında ve konuşmalarında ağırlığı "siyaseti sivilleştirme kararlılığı"na ayırdı. TSK'yi şikâyet ederek Amerikan yönetimi nezdinde prim yapma çabası Amerikalıları memnun etti. "Kendisini dinleyen ABD'liler, bir bakıma 'müzmin ikinci adam' imajıyla tanıdıkları Gül'ün, aslında bu konularda Erdoğan'dan daha derin düşündüğü izlenimini de ediniyorlar" diye yazdı Çongar.

Gül, "Türkiye'nin özel koşullarının, AB'ye üyelik kriterlerinin karşısına çıkarılamayacağını" vurguluyor, "TBMM gündemindeki 7. Uyum Paketi'ne, askeri çevreden gelen (ve medyaya yansımaya kısmının yansıyandan çok daha derin olduğu anlaşılan) itirazların kendilerini durdurmayacağını" söylüyordu.

Yine Yasemin Çongar'dan aktaralım: "Bir ABD'li yetkiliye göre, Gül'ün 'sivilleşme' mesajında iki önemli unsur vardı:

"İlki, gücünü sandıktan almayan aktörlerin siyasete müdahalesinin kurumsal zeminlerinin tasfiyesi. İkincisi de, K. Irak'ın Ankara pratiğindeki özel 'askeri' statüsüne son verilmesi. Gül, Türk askerinin de bölgeden çıkacağı konusunda kuşkuyla yer bırakmadı. Dahası, 1996'dan beri Genelkurmay'ın yetkisine bırakılmış olan K. Irak'ın, yeniden sivil hükümetin yetkisine alınacağı ve Dışışleri'nin geliştirdiği 'Artık K. Irak diye ayrı bir politikamız yok, bir bütün olarak Irak politikamız var' yaklaşımının devletin her kademesinde geçerli kılınacağını işaretini verdi."

Gül, gezide, Türkiye'de sivil, asker her kesimde yükselen ABD karşıtı dalgayı da "Nasyonal Sosyalizm" olarak niteledi. "AKP'nin siyasi çizgisinin Amerikan değerleriyle örtüşüğünü" vurguladı.

SONUÇ

ABD'nin TSK'yi "düşman" kuvvet olarak değerlendirmesi, kuşkusuz nesnel temele dayanıyor. 1980'lerin başlarında planlanmaya başlanan ve 2020'leri de kapsayan yeni ABD stratejisi, bir dünya imparatorluğu kurmayı amaçlıyor. Bunun da yolu, Alfred Thayer Mahan ile Halford Mackinder gibi Amerikalı stratejistlerin³³ "dünyanın kalbi" dediği Avrasya'nın merkezine hâkim olmaktan geçiyor.

ABD, bütün ittifaklar sistemini bu strateji uyarınca yeniden belirtiyor. Uluslararası kurumlar, anlaşmalar ve milli devletler, bu çerçevede bir yere oturtuluyor. ABD Başkanı

³² Milliyet, 28 Temmuz 2003

³³ Alfred Th. Mahan, The Problem of Asia and Its Effect upon International Policies, Maston & Co., London, 1900. Halford Mackinder, Foundations of National Power, Princeton University Press, Princeton. NJ. 1945. İkisin de aktaran Genrih Trofimenko, The US Military Doctrine, Progress Publishers, Moskova, 1986.

George W. Bush, "Ya bizdensiniz, ya düşmansınız" demişti. Bu sınıflama TSK için de geçerli. "Kore'de silah arkadaşlığı", "50 yıllık müttefiklik" gibi safsataların ABD için kıymeti harbiyesi yoktur.

Öte yandan, TSK için Bush'un "bizdensiniz" sınıfına girmek, ABD'nin savaş alanındaki piyonu olmak demektir. Irak'a asker gönderirsek, ABD'nin "bizdensiniz"lerinden oluruz. Bu da İngiliz sömürge imparatorluğunun "gurka"sı konumuna düşmektir.

TSK "gurka" olmayı kabul edebilir mi? Hayır! Çünkü TSK, emperyalizme karşı tarihin ilk milli kurtuluş savaşını vermiş ve kan dökerek kazanmıştır. Milli Kurtuluş Savaşı'nın başından itibaren inşa edilen milli devlet, savaşı izleyen zaferin üzerinde yükselmiştir. Hatta TSK'nin kendisi de büyük ölçüde o savaşın içinde oluşmuştur. TSK'nin her şeye rağmen milletten kopmamasının başlıca nedeni budur. Her milli ordu kendi milli devletini savunmakla yükümlüdür. Milli Kurtuluş Savaşı'na öncülük etmesi, bütün milleti birleştirmesi ve kendi modern kurumları ile değerlerini de savaşın içinde oluşturması TSK'yi, başka ordulardan farklı yapmaktadır. Bu durum TSK'nin bilincinin hem başlıca kaynağı, hem ana eksenidir. Devletin diğer kurumları hangi konuma düşerlerse düşsünler ve o kurumlar ordunun direncini kırmak için ne tür komplolara girerlerse girsinler, TSK'nin milli devleti savunma iradesi kırılmamaktadır. ABD'yi TSK'ye düşman yapan da budur.

TSK'nin milli devleti savunma iradesinin her şeye karşı kırılmadığını ve kırılmayacağını söylerken, bir temenniye dile getirmiyoruz. Bu da olgulardan çıkardığımız bir sonuç. Doğan Güreş'in Genelkurmay Başkanı olduğu dönemde, ABD'nin baskısıyla halktan büsbütün kopmuş "profesyonel ordu" oluşturma çalışmaları hızlandırılmıştı. TSK'nin "gurka"laştırılması süreci, "profesyonel ordu" formülüyle sunuluyordu. Genelkurmay, 1991 sonbaharında basına verdiği konferansta, şu açıklamayı yapmış:

"Dünyadaki son gelişmeler çerçevesinde TSK'nin yeniden yapılanmasına yönelik çalışmalar yoğun şekilde sürdürülüyor. 1988 yılında başlatılan çalışmalar önümüzdeki yıl tamamlanarak, TSK'nin yeniden yapılanmasında neticeye gidilecek. Alay ve tümenler kaldırılarak bölük, tabur, tugay, kolordu bağlantılı bir yapıya geçilecek. Profesyonel orduya geçiş olarak da adlandırılan yeni yapılanmaya göre, TSK'nin tavan mevcudu 350 bin kişi olarak belirlendi. Çalışmalar tamamlandığında TSK çağın gereklerine, her türlü arazi yapısı ve düşman yapısına uygun, mobil, çok maksatlı, ateş gücü yüksek, sevk ve idaresi kolay, savunmayı gece ve gündüz gerçekleştirebilecek bir yapıya kavuşacaktır."

Açıklamada dikkat çeken görüşler, "Dünyadaki son gelişmeler" başlığı altında yer alıyordu. O yıl Roma'da yapılan NATO zirvesinde "düşman" olarak, ABD Merkezi Komutanlığı'nın sorumluluk alanına giren, Ortadoğu ve eski Sovyet cumhuriyetleri başta olmak üzere Güney ülkeleri belirlendi. Bu saptama, Libya'dan Çin Halk Cumhuriyeti sınırına kadarki bölgeyi hedef alan yeni ABD stratejisinin bir başka anlatımıydı.

Güreş, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin hedefinin de aynı olduğunu belirtiyordu. Alan dışı krizlerden tehdit gelebileceği tezine dayalı olarak NATO'nun strateji değiştirdiğini açıklayan Güreş, "Türk Silahlı Kuvvetleri, bölgesindeki krizlerin yanısıra, politik kararlara bağlı olarak, dünyanın diğer bölgelerindeki barışı tehdit eden ve insan haklarını ihlal eden krizlere de müdahaleye hazır olmak zorundadır" diyordu. Güreş'in "tehdit" tanımı da ABD'den alınmıştı: "Balkanlar, Ortadoğu ve Kafkaslar üçgeni"...

Dahası, Güreş, Türkiye'nin güvenliğine yönelik tehlikeler sıralamasına, bu ülkelerdeki siyasal, ekonomik ve sosyal istikrarsızlıklarla iktidar ve nüfuz mücadelelerini de katıyordu. TSK, ayrıca Birleşmiş Milletler ve AGİK çerçevesinde barışı koruma faaliyetlerine de destek sağlayacaktı.

Güreş'in "kriz bölgelerine müdahale" tezinin bir başka biçimini, emekli Orgeneral Çevik Bir savundu. ABD Savunma Bakanlığı'nın (Pentagon), isim vererek Somali operasyonunun başına istediği, Amerikan Yahudi Ulusal Güvenlik Enstitüsü JİNSA'nın "üstün liderlik ödülü"nü verdiği Çevik Bir, emekli olduktan sonra, 29 Kasım 1999'da davetli konuşmacı olarak katıldığı, onursal başkanlığını Ali Şen'in yaptığı Rumelili Yönetici ve İşadamları Derneği'nin toplantısında, "Batı için güvenlik üretme"yi önerdi. Bir, bu görüşünü, yazı kurulunda yer aldığı Ulusal Strateji dergisinin Mart-Nisan 2000 tarihli sayısında, İsrail'i de katarak ayrıntılandırdı:

"Türkiye ve İsrail, bulundukları bölge ve ötesine barış ve istikrar temini gibi pozitif stratejiler üretebilecek konuma sahip iki ülkedir. Güvenlik tüketen değil, güvenlik üreten ülkelerdir. Her iki ülkenin artan stratejik önemleri ve müsbet şekilde gelişen ekonomileri, bu ülkelerin bölgelerine ve ötesine barış ve istikrar temininde müsbet rol oynamaktadır."

1. Ordu Komutanı (o sırada Genelkurmay 2. Başkanı'ydı) Orgeneral Yaşar Büyükanıt'ın 29–30 Nisan 2003 tarihleri arasında İstanbul'da Harp Akademileri'nde düzenlenen "Küreselleşme ve Uluslararası Güvenlik Sempozyumu"nu açış konuşması ile Genelkurmay Plan ve Prensipler Başkam Korgeneral Reşat Turgut'un "Küreselleşmenin Askeri Boyutları ve Güvenlik Stratejilerine Etkileri" başlıklı bildirisi, TSK'nin askeri stratejisini yansıtmaktadır. Her iki komutan da, küreselleşme kavramından kaynaklanan bulanıklıklar bir yana, esas olarak milli devleti savunmaya vurgu yapmaktadır.³⁴ Büyükanıt ve Turgut'un görüşleri nerede, Güreş ve Bir'in "kriz bölgelerine müdahale" ya da "Batı için güvenlik üretme" tezleri nerede...

Hayal kurmaya gerek yok. Önümüzdeki dönemde başka ve daha büyük çaplı Süleymaniye olayları yaşayabiliriz. Bu gerçeğe hazırlanmalıyız ve önlemlerimizi zaman geçirmeden almalıyız. ABD yöneticilerinin ve Amerikancı medya ile iktidarın "müttefik, dost" vb sözleri, "Böylesine ileri savaş teknolojilerine sahip ABD'ye karşı durulamaz", "reelpolitik ABD ile birlikte olmayı gerektiriyor" propagandaları, bilinç bulanıklığından ve uyanıklığın körelmesinden başka sonuç doğurmaz. Zaten bu amaçla bol bol piyasaya sürülmektedir bu palavralar. Zaman kazanmak adına bilincin iğfal edilmesine izin vermenin ve sürekli geri adım atmanın faturası, göreceğiz çok ağır olacaktır.

³⁴ Orgeneral Yaşar Büyükanıt'ın konuşması ile İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek'in bu konuşmaya ilişkin geniş değerlendirmesi için bkz. Teori, sayı 163, Ağustos 2003